

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št 14 335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi: trgova, značajka vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 121 • Maribor, četrtek, dne 24. novembra 1938 • Leto XIII

Preko narave ni močote

Če opazujemo današnje javno življenje, vidimo nenaravni pojav, da se povsod omejuje svoboda misli in volje. Pri tem opazovanju dogodkov nam nehote prihaja na misel gojitev okrasnega drevja, ki se obrezuje in oblikuje, da krasi okolje bogate gospode in puhloglavih postopačev. Obrezovano in oblikovano drevo stoji tam na svojem mestu, pase poglede svojih gospodarjev, ne rodi pa sadu in niti se ne more razviti po svoji naravi v korist svojega obstanka ter prav kmalu propade in onemore.

Prav to, kar velja v zdravi naravi za vse stvarstvo, isto velja za človeka, ki ima vsaj po naših pojmih, duha in voljo, da rase, da se razvija in napreduje k večji in večji popolnosti. Vsak človek, to garantira njegovo dostojanstvo, ima med vsemi živimi in neživimi bitji najbolj razvito sposobnost, da udeležuje svojega duha in svojo voljo. Od njegovega duha in volje je odvisen ves napredek, osebni in napredek vsega človeštva.

Zaradi tega je zločin, če se hoče iz človeka napraviti dekorativno grmičevje ali drevorede, ki služi le paradi, formi in ne vrši svoje vzvišene naloge, ki jo ima v razvoju, to je, če se mu ne dopušča, da bi uveljavljal prvo in svojo glavno nalogo — pospeševal razvoja z vsemi naravnimi življenjskimi silami, ki tiče v njem v večji ali manjši meri. Če sama misel na to kastracijo človeškega duha in negiranje fizičnih sil pomeni zločin nad bodočnostjo človeštva.

Tembolj je krivo to zatiranje človeškega duha, ker je ta duh naravna sila, ki se prej ali slej s svojim izbruhom v tej ali oni obliki, mora maščevati nad krivci — morilci življenja narodov.

Demoralizacija v današnji dobi

Nam se zdi laž in demagogija v politiki nemoralna. Kakor vse kaže, to mnenje ne velja več. Danes je to, kar smo mi nekaj imenovali nemoralno, spretnost in modrost.

Današnja morala se nam zdi podobna srednjeveški. Takrat, če si le podvomil v to ali ono dogmo ali trditev, so te ubili ali sezgali. O tistih »dogmatičnih« stvareh ni nihče smel razpravljati, da ni izgubil svoje glave. Zgodovina nam pripoveduje, kako so sezgali mislece in njih knjige. Danes se godi isto.

Zgodovina se ponavlja, pravijo. Srednjeveško moralo sta pregnali kultura in civilizacija. Ni je bilo skoraj tri stoletja.

Danes je prijel človeško družbo nov krč. Še z ostrejšimi pomočki skuša zatreti svobodo duha in misli, svobodo kulturnega in socialnega napredka. Toda, kolikor duhomernejša je sedanja reakcija, toliko veličastnejša bo zmaga človeškega duha, ker se danes nahaja na višji kulturni stopnji kakor je bil v srednjem veku.

Zgodovina se ponavlja. Toda ponavlja se na temelju človeške kulture, človeškega duha. Zato pomeni preporod v ponavljanju zgodovine nov večji napredek, skok v razvoju k človeški popolnosti.

To je naše zaupanje, to naše prepričanje; nemoralno pa maščuje zgodovina sama.

V Franciji se širi stavkovno gibanje kot odgovor na ukrepe Daladierove vlade za ozdravljenje gospodarstva.

Anglosaški blok

Chamberlain snuje blok anglosaških držav

Predsednik angleške vlade Chamberlain potuje v Ameriko ter obišče Roosevelta, predsednika Zedinjenih držav. V Ameriko bo potoval po novem letu ter službeno pripravil pot angleškega kralja v Kanado in Washington.

Chamberlain hoče razpravljati z Rooseveltom o splošnih svetovnih proble-

mih, kolikor se tičejo dveh največjih anglosaških držav.

Taki so gospodarski interesi pač, da zahtevajo sodelovanje teh dveh držav. Naloga Anglije v Evropi je, da razdeli interesne sfere, za kar izdeluje Chamberlain svoj načrt. Ta načrt naj bi odobrili v Zedinjenih državah. To je po-

trebno, ker se pojavlja kot močna konkurentka Nemčija, in sicer najbolj na angleških in ameriških trgih.

Pot Chamberlaina v Zedinjene države pomeni vsekakor važen zgodovinski dogodek, v katerem gre za anglosaksonsko kapitalistično diktaturo nad vsem svetom.

Med Londonom in Parizom

Chamberlain in Halifax, to je, angleški predsednik vlade in zunanji minister, hočeta s predsednikom francoske vlade Daladierom razpravljati o položaju v mednarodni politiki, ker monakovski in berchtesgadenski razgovori niso prinesli razčiščenja.

Po poročilu »Sunday Timesa« gre pri teh razgovorih v glavnem za naslednje stvari:

Angleški in francoski državnik se hočeta medsebojno poučiti o načinu obrambe obeh dežel ter zasnovati skupni načrt za obrambo na kopnem in na morju. Posebna važnost velja razgovorom obrambe v severni Afriki, ker ima Francija preslabo avijacijo.

V španskem vprašanju je zahteval Mussolini, da Francija ne sme storiti ničesar, kar bi ogrozilo Francovo zmago. Zavzema se tudi za priznanje Franca kot vojujoče stranke.

Nadalje bodo razmotrivali angleški in francoski diplomati glede oživiljenja mednarodne trgovine v smislu že pozabljenega predloga, ki ga je sestavil bivši predsednik belgijske vlade Van Zeeland in priporočal sklicanje gospodarske konference.

O kolonijah najbrže na tej konferenci še ne bo definitivnih razgovorov, ker Francija odklanja odstop kolonij Nemčiji. Poostritev mednarodnega položaja

je bistveno pospešilo preganjanje židov v Nemčiji.

Očividno v Nemčiji računajo s temi dejstvi ter izjavljajo, da kolonialno vprašanje še ni dozorelo in se odlaga za poznejšo dobo. Razglašajo pa v Nemčiji, da se pričinja nova doba obračunavanja z židi, ki bo trajalo do spomladi. S to novo akcijo proti židom hoče Nemčija ohraniti aktivnost svoje politike, ker je vprašanje kolonij do nadaljnjega splavalo po vodi.

Razgovor se bo tikal tudi vzhodnoazijske vojne med Japonci in Kitajci.

Pariška konferenca bo torej posvečena absolutno angleškim in francoskim imperialnim interesom.

Češkoslovaška zvezna republika

Po spremembi ustave.

V novi Češkoslovaški so ostali v glavnem Čehi, Slovaki in Podkarpatski Rusi. Eni kakor drugi so že pred tragedijo republike zahtevali avtonomijo. Imeli so deželne zbornice in uprave, glavne upravne pravice so pa le bile združene v rokah centralistične praške vlade.

Po nesreči republike so se vendar izrekli Slovaki in Podkarpatski Rusi za češkoslovaško skupnost, zahtevali pa oboji svoj parlament in svojo vlado ter avtonomijo v svojih političnih, upravnih in gospodarskih stvareh.

Ustava za Slovaško in Podkarpatsko Rusijo je bila minuli teden sprejeta v parlamentu in te dni še v senatu.

Obe ustavi sta izpopolnilo republikanske ustave, tako da ostanejo glavne naloge državne uprave v rokah centralne vlade in parlamenta, v katerih so zastopani tudi obe avtonomni vladi in parlamenta.

Skupne stvari so v glavnem centralna vlada in parlament, zunanja politika, vojska in finance. Pošta, gospodarstvo, avtonomne davščine, monopoli in podobne stvari se bodo pa reševale v posebnih komisijah čim pravičneje.

Popravljena ustava rešuje tudi jezikovno vprašanje, ki se mora vpoštovati, če je v okraju 20 odst. Čehov, Nemcev ali Madžarov. Vse slovaške in podkarpatske avtonomne oblasti pa lahko občujejo s češkimi oblastmi v svojem jeziku.

Nekaj formalno-pravnih vprašanj, zlasti glede sodstva, se bo uredilo šele po reorganizaciji samouprav, vendar v prid čuta skupnosti.

Z novo organizacijo češkoslovaške republike nam je podan zgled, kako prav in dobro je, če se vpoštevajo želje pokrajin ali narodnih manjšin, ker more to le koristiti dobrim političnim in socialnim odnošajem med državljani.

Problem židovskih beguncev

Štiri milijarde dinarjev za kolonizacijo.

Razni faktorji podpirajo sicer žrtve, prave zaščite pa le ne nudijo. Zato je predlog Amerike oziroma Anglije zanimiva incijativa, po kateri naj bi se ustanovila v Afriki, v belgijskem Kongu, v bivših nemških kolonijah ali južno od Abesinije, posebna židovska država, kjer bi se naselilo 4 in pol milijona židov, takoj iz početka. V Ameriki bodo takoj

založili 100 milijonov dolarjev (4 in pol milijarde dinarjev), da se omogoči ta kolonizacija.

V Nemčiji so zelo ogorčeni nad tem, da misli angleška vlada naseliti pregnane žide v bivših nemških kolonijah. Nemški tisk piše, da so te kolonije vendar nemška last. Postopanje Anglije pa kaže, da jih ne namerava vrniti.

Hudi boji za Kanton

Kitajci prodirajo od treh strani proti Kantonu.

Za kitajsko mesto Kanton so se razvili hudi boji. Kitajci prodirajo v mesto od treh strani. V predmestjih napadajo Japonce kitajski četniki in onemogočajo uspešno japonsko obrambo. Japoncem se doslej še ni posrečilo, da bi zaustavili kitajsko protiofenzivo.

Japonski listi poročajo, da bo Japonska sedaj poskušala udariti na severnem bojišču in pretrgati zvezo med Kitajsko in Rusijo.

Belgijski kralj Leopold se nahaja na oficijelnem obisku na Holandskem v Amsterdamu.

Proizvodnja in cene sladkorja pri nas

V Jugoslaviji bodo pridelali letos okoli 7700 do 7800 vagonov sladkorja, dočim znaša poraba sladkorja, ki se je v zadnjem času nekoliko zvišala, okoli 8400 vagonov. Pričakovati moramo torej, da bomo morali dobiti iz inozemstva okoli 800 do 1000 vagonov sladkorja za domači konzum, čeprav imamo doma dovolj polja za sladkorno peso in dovolj tvornic za sladkor.

Kakor nam je znano, so pridelovanje sladkorne pese pri nas omejili v smislu kartelnih dogovorov in sedaj ne bomo pridelali sladkorja niti za domačo potrebo.

Sladkorna pesa je imela letos 12,3 odstotka sladkorja. Kmetje so morali prodajati meterski stot sladkorne pese po din 20,95, tako da znaša to plačilo računano po kilogramu sladkorja din 2,58. S takim plačevanjem sladkorne pese pridelovalci seveda ne morejo biti zadovoljni, ker se jim delo ne izplača. V prejšnjih letih je bilo s sladkorno peso posejanih okoli 40.000 ha zemlje, v zadnjem letu pa le okoli 28.000 ha.

Posredi je špekulacija. O tem ni dvoma. Nedvomno pa je kriva, da se konzum sladkorja ne poveča dovolj, prevelika državna trošarina, ki znaša za kg po din 7 in 8,50 po kakovosti sladkorja.

Previsoka trošarina ovira pridelovanje pese, produkcijo sladkorja in razvoj konzuma, ki je v Jugoslaviji razmeroma med najmanjšimi.

Prav tako bi pri nas lahko sami krili domačo potrebo sladkorja, imeli cenejši sladkor in nudili tudi pridelovalcem pese primerne cene. Prav te dni se tvorničarji in strokovnjaki posvetujejo o tem vprašanju.

Ameriko in Anglijo zblizalo preganjanje židov. Reuter poroča iz New Yorka, da je nastalo v Ameriki radi preganjanja židov takšno razburjenje, da je napram Nemčiji sedaj nepremostljiv prepad. To je tudi Ameriko in Anglijo zblizalo in bosta sodelovali zlasti pri naseljenju židov. Preganjanje židov bo Anglija naselila po bivših nemških kolonijah.

Naše kandidature za volitve v narodno skupščino

v Sloveniji.

Socialisti so se dogovorili z združeno opozicijo radi skupnega nastopa pri predstojećih volitvah v narodno skupščino. Združeno opozicijo tvorijo: bivša Hrvaška seljačka stranka, bivša Samostojna demokratska stranka, bivša Srbska zemljoradniška stranka, bivša Demokratska stranka, bivša Radikalna stranka. Združeni opoziciji se je za te volitve priključila tudi JNS.

Socialistične kandidature v Sloveniji

so:

Mariborsko volilno okrožje:

Srez Laško: **Petejan Josip**, uradnik OUZD v Mariboru; namestnik **Josip Murn**, rudar iz Trbovelj.

Srez Maribor desni breg: **Petejan Josip**, uradnik OUZD v Mariboru; namestnik **Magdič Drago**, posestnik iz Ruš.

Srez Maribor leví breg: 1. **dr. Avgúst Reisman**, odvetnik v Mariboru; 2. **dr. Miloš Vauhnik**, odvetnik v Mariboru (JNS); namestnika: 1. **Andrej Bahun**, železničar v pok., 2. **Breznik Franc**, posestnik in gostilničar pri Sv. Ani v Sl. Goricah (JNS).

Srez dravograjski: **Eržen Viktor**, novinar iz Maribora; namestnik **Rošer Rudolf**, rudar (JNS).

Kot namestniki kandidirajo socialisti:

Mariborsko volilno okrožje:

Srez celjski: **Prekoršek Ivan**, biv nar. poslanec (JNS); namestnik **Jakob Jeram**, cinkarniški delavec.

Srez slovenjgraški: **Albert Puncer**, trafikant v Slovenjgradcu (JNS); namestnik **Franc Kranj**, posestnik pri Št. Ilju, obč. Mislinje.

Ljubljansko volilno okrožje:

Srez kranjski: **Tomaž Križnar**, posestnik z Okroglega pri Kranju (JNS); na-

V okviru tega za vso državo sklenjenega sporazuma so se v Sloveniji dogovorili socialisti in JNS za ožji volilni sporazum, po katerem sta obe politični skupini, čuvajoč popolno samostojnost svojih programov, razdelili kandidature ter se dogovorili, da se bosta medsebojno podpirali pri volitvah.

Nosilec kandidatne liste opozicije v vsej državi je **dr. Vladimír Maček**.

Ljubljansko volilno okrožje:

Srez litijski: **Arh Jurij**, rudar v Zagorju ob Savi; namest. **Poljanec Franc**, posestnik iz Gabrovca pri Stični.

Srez Ljubljana okolica: 1. **Jurij Stan-ko**, referent Delavske zbornice v Ljubljani; 2. **Milan Mravlj**, geometer v Ljubljani (JNS); namestnika: **Kržič Franc**, zidar v Borovnici, **Pavčič Pavel**, tesarski mojster in posestnik v Ljubljani (JNS).

Ljubljana mesto: 1. **dr. Albert Kramer**, senator (JNS), 2. **dr. Celestin Jelenec**, odvetnik v Ljubljani; namestnika: 1. **inž. Jože Rus**, privatni uradnik v Ljubljani (JNS), 2. **Ivan Mlinar**, uradnik OUZD v Ljubljani.

mestnik **Bajd Karel**, delavec, Primskovo pri Kranju.

Srez radovljiški **Pavel Olip**, posestnik in župan v Lescah (JNS); namestnik **Ivan Čelesnik**, tov. delavec na Jesenicah.

V okrajih, ozir. srezih, kjer ni socialističnih kandidatov, naj v smislu dogovora med socialisti in JNS, somišljeniki volijo listo **dr. Vlad. Mačka** in sreske kandidate, ki jih je postavila JNS.

Mednarodni razgovori Španije

Diplomatska akcija

Med tem, ko na bojiščih ni posebnih novic, je pa tem bolj živahna zakulisna diplomatska akcija.

Reuter poroča: Iz Španije se je vrnil glavni tajnik odbora za nevmešavanje Heming, ki je sporočil, da zahteva Franco, da se mu priznajo pravice vojskujoče se stranke in da bo šele potem pristal na odpoklic vseh prostovoljcev.

Med tem, ko je barcelonska vlada odpoklicala vse prostovoljce, se zdi, da je Franco še vedno navezan na tujo pomoč.

Vatikan le noče čisto prekiniti z Barcelono

Iz Vatikana poročajo »Slovincu«, da niso prekinili vseh zvez z barcelonsko

vlado, ampak se nasprotno trudijo, da pridejo v stik z rdečimi in zopet utrdijo zveze, ki so se mogoče zrahljale. »Slovenec« pravi, da je predsednik vlade socialist Negrin za to, toda vlada ni gospodar položaja, česar pa Vatikan seveda ne ve, ker bi se sicer ne skušal pogajati z barcelonsko vlado.

Vatikanski zastopnik v Londonu

Vatikan se pogaja z londonsko vlado glede svojega diplomatskega zastopnika. Po reformacijski dobi bo imel Vatikan prvič svojega zastopnika v Londonu. Vatikanski zastopnik bo **William Godfrey**, ki pa ne bo član diplomatskega zbora pri angleškem dvoru.

Iz spominov na avstrijska sodišča

5.

»Veleizdajalci« v mariborski jetnišnici.

Večina sodnikov je bila med vojno v Mariboru Nemcev, ki so le za silo lomili slovenščino. Učili so se slovenščine v kurzih, ki jih je prirejalo deželno sodišče v Grazu. Poznali smo jih pod imenom »kurzovci«. Marsikateri Slovenec je bil po krivici obsojen ravno radi tega »kurzovstva«, ker so takšni sodniki neštokrat ravno nasprotno razumeli, kar so priče povedale. Znanе so bile »cvetke« te nemške slovenščine, ko so »kurzovci« prestavljali ime reke Save v svinjo. V svoji notranjosti so gojili ne-prikrito sovraštvo do našega ljudstva. Posebno divji so bili na pojave jugoslovanstva in težnje osamoosvojitve Jugoslovanov iz nemškega ter habsburškega nasilstva.

Na sodišču so se vsako jutro zbirali po hodnikih in pred začetkom razprav prereševali situacijo na frontah, ter se veselili novih zmag. Verjeli so seveda vsakemu poročilu, kako je avstro-ogr-ska armada zajela tisoče in tisoče Rusov ali Italijanov. Nekega dne sem slišal trojico takih sodnikov, kako so se zgrazali nad zaprtimi jugoslovanskimi »iz-

dajalci« in bili vsi srečni, da so jih lahko hodili gledati, kako so morali ti »veleizdajalci«, ponižani in nadzorovani, marširati na dvorišču sodne jetnišnice.

Ze od meseca julija 1914 naprej je imela mariborska jetnišnica pod svojo streho vse polno takšnih veleizdajalcev. Najprej so pripeljali orožniki iz Selnice takšnega izdajalca 20. 7. 1914, nekega Mihaela Vargo, ki je bil 8. 8. 1914 tudi obsojen radi žaljenja veličanstva avstrijskega cesarja. Kmalu za tem je takšne veleizdajalce dobavljala jetnišnica žandarmerija iz Ruš, Studencev, Hoč, Sv. Petra, Lajtersberga, Tezna, a tudi mestni svet v Mariboru je zelo skrbel, da ni zmanjkalo slovenskih veleizdajalcev. Tudi iz Ptujja so jih pošiljali in iz Gor. Radgone, od Sv. Lenarta (koncipijenta dr. Ivana Leskovca). Meseca avgusta Mariborčane: dr. Serneca, Antona Cveta, Ivana Kežarja, Vincenca Kuneja in druge. Na vrsto so prišle tudi ženske, 28. 8. 1914 so aretirali učiteljico Justino Coretti. Potem nekaj kmetov iz okolice. Vseh takšnih upornikov, špijонов, veleizdajalcev in žalilcev habsburškega veličanstva, ki so prenočevali samo l. 1914 v marib. jetnišnici, je bilo okrog 70. Nekatere je polovila vojaška patrola po lokalih, druge so pripeljali semkaj že od deželnega sodišča iz Graza. Večino aretirancev so obdržali tukaj le

Doma in po svetu

Knez Pavle in princeza Olga ostaneta v Londonu 10 dni in bo namestnik knez Pavle razpravljaj z londonskimi krogi tudi o mednarodni situaciji, zlasti o gospodarskem sodelovanju Anglije z Jugoslavijo.

Poskusna uvedba motornih vlakov v Sloveniji, če smemo verjeti poročilom, bosta na področju ljubljanske železniške direkcije pričela v kratkem voziti dva motorna vlaka, »...« Sportniki si žele, da bi se z njimi prevažali na izlete. V to svrhu se uvedba teh vlakov najbrž ne bo izplačala. Izplačalo pa bi se, ako bi bila z motornimi vlaki vzpostavljena zveza med vsemi večjimi mesti v Sloveniji in bi motorni vlaki prevozili tako progo parkrat na dan. Od tega železniška uprava ničesar nima, ako stoji tak vlak po ves dan kje v kakšni turistični postaji, kamor odpelje zgodaj zjutraj in se vrne pozno ponoči.

Dobički rudnika Trepče. Rudnik Trepče je največje rudniško podjetje v naši državi. — Glavnica tega podjetja, s katerim se je združila zadnje leto cela vrsta manjših podjetij, se je povišala od približno 266 milijonov dinarjev na 366 milijonov dinarjev. Dobiček tega podjetja pa je bil v l. 1934/35 73 milijonov dinarjev, l. 1935/36 95 milijonov dinarjev, l. 1936/37 150 milijonov dinarjev in l. 1937/38 48 milijonov dinarjev. Dobiček družbe je v zadnjem letu padel le navidezno. Požrla ga je investicija za nove naprave, posebno topilnice in podobno.

Sekanje božičnih drevesc. Oblasti opozarjajo na to, da je sekanje smrečic za božična drevesca prepovedano, razen, ako gre za takozvano prereditveno gozdnih tal. Vsak, ki bo prodajal božična drevesca, se bo moral izkazati s tozadevnim potrdilom domače občine, sicer mu bodo drevesca zaplenili.

Vladina večina na Madžarskem se krha. Madžarska vlada je hotela uvesti nov poslovni red v parlamentu in je pri tem naletela na hud odpor v lastnih vrstah. 57 poslancev je izstopilo iz vladine večine. Vlada ima sedaj še 103 poslance in je v manjšini, ako se opozicija dogovori zaradi skupnega nastopa.

Poljaki so zaprli v Llvovu več sto Ukrajincev. Ukrajinci na Poljskem so se pričeli močno gibati. Zahtevajo odcepitev ali popolno avtonomijo. V zvezi s tem gibanjem so v Llovu priredili velike demonstracije proti Madžarom. Poljska policija pa je zaradi teh demonstracij zaprla nad sto oseb. Gibanje za avtonomijo se pa nadaljuje.

Dovolj granat in bomb. V angleškem parlamentu je bil vložen predlog za ustanovitev posebnega ministertva za vojne potrebščine. — Ministriški predsednik Chamberlain in vojni minister pa sta izjavila, da za enkrat tega ministertva ni treba, ker produkcija granat in bomb ter drugega vojnega materiala zadovoljno napreduje.

Smrtna kazen za poskušnjo ukinjena v Angliji. V angleški spodnji zbornici je poslanec William Adams (konservativec) predlagal, da se v Angliji ukine smrtna kazen za poizkušnjo za pet let. Predlog je stavil poslanec samostalno ter je vlada nastopila proti predlogu. Poslanec delavske stranke Righ Davis se je izrekel za Adamsov predlog, ki je bil sprejet s 114 glasovi proti 89. Vlada pa zaradi tega predloga ni stavila vprašanja zaupnice.

Obvezna vojaška služba v Švici. Švicarska vlada predlaga obvezno vojaško službo od 17. do 60. leta. Švicarji so bili doslej brez nje. Ob današnji hujskaški dobi jo morajo ustanoviti.

Švica ustavlja časopise narodnih socialistov. »Lidove Noviny« poročajo iz Berna, da je zvezni svet v zvezi s preiskavo v vrstah švicarskega narodno socialističnega gibanja prepovedal izdajanje glasil tega gibanja: »Angriff«, »Schweizer Degen« in »Schweizer Volk«. — Prepoved stopi takoj v veljavo in traja do konca preiskave. Ustavljeni časopisi so glasila »Volksbunda«, »Bund treuer Eidgenossen« in »Eidgenössischer Arbeiterpartei«.

Hišne preiskave pri švicarskih narodnih socialistih. Na vsem švicarskem ozemlju so izvršili glasom »Lidovih Novin« mnogo hišnih preiskav v raznih društvih, redakcijah in zasebnih stanovanjih pristaev »Volksbunda«, »Bund treuer Eidgenossen« in »Nationalsozialistische Schweizer Arbeiterpartei«. Koncem tedna je bil v Luzernu aretiran Arnusch Leonhard, vođa »Volksbunda«. Leonhard je bil poprej aktiven oficir švicarske armade in je leta 1920. postal major. Sedaj je bil zaposlen v raznih vojaških švicarskih uradih.

Novo notranje posojilo je razpisala nemška vlada v znesku 1.85 milijarde mark. To je letošje četrto nemško notr. posojilo. Od l. 1935. je nemška vlada najela 15.1 milijardo notranjih posojil.

Nemška zunanja trgovina je pasivna. Nemčija se trudi, da bi bila njena zunanja trgovina aktivna, t. j. da bi več izvažala, kot pa uvažala. Letos ima topogledno precejšnjo smolo. — V septembru je za 60 milijonov mark več uvozila kot pa izvozila, v oktobru pa je znašal primanjkljaj 36 milijonov mark. Nam dolguje Nemčija preko 200 milijonov mark. Denarja od nje ne dobimo, ampak samo stroje in podobno. Ako ne kupujemo strojev, potem pač dolg narašča in naši izvozniki čakajo na plačilo.

Grofi Ciano in poslanik Mackensen sta včeraj v Rimu podpisala medsebojno kulturno konvencijo med Italijo in Nemčijo, ki naj uredi nadaljnje sodelovanje na kulturnem polju. Taka konvencija je že podpisana med Nemčijo in Japonsko.

Potovanje kraljev in državnih predstavnikov. Rumunski kralj je bil v Londonu, Bruslju, Parizu in pojde še k Hitlerju. Knez namestnik je šel v London. Belgijski kralj je bil v Haagu, da se pogovori o skupni politiki Belgije in Nizozemske. Chamberlain in Halifax sta povabljeni v London. Tudi predsednik francoske republike je povabljen v London. Tako se vrtilo kolo političnega razvoja in večnih skrbi na vseh straneh.

Prišopajte k društvu za vpepeljevanje mrličev

»OGENJ« MARIBOR

oskrbuje za umrle vpepeljitev v krematoriju v Gradcu. Sprejemina, enkratna po starosti in mesečna članarina Din 15.—. Razen tega nimajo člani s pogrebom nobenih stroškov. Zahtevajte pravilnik na:

»Ogenj«, Maribor, Koroševa ulica 8

kratek čas, ker so morali čez nekaj dni naprej k vojaškemu sodišču v Gradec. Nekateri pa so uživali gostoljubje mariborske jetnišnice kot preiskovanci tudi po vse leto ali še dalje, med njimi nekaj Rušanov.

Veleizdajalci iz Dalmacije.

Ker so bili takrat naši zdravi domačini že večinoma na fronti in torej niso mogli doma grešiti in priti v ječo, a drugi, ki so bili obsojeni, so dobili odlok za nastop kazni po vrnitvi s fronte, so bile celice mariborske jetnišnice prazne. Avstrijska justica je to priložnost izrabila za svoje nezveste in nezanesljive Dalmatince ter je 20. 8. 1914 pripeljala v Maribor nič manje kot 85 takšnih veleizdajalcev, med njimi tudi 13 žensk. Pripeljali so jih iz Šibenika, Zadra in Splita, skoraj vse takratne vodilne hrvatske politike v Dalmaciji. Obdolženi so bili veleizdajstva, špijonaže, razžaljenja veličanstva, eden celo uboja, seve političnega, pa tudi samo prestopka §a 305 a. k. z., javnega zasmehovanja lastnine ali odobravanja nezakonitih dejanj, za kar je določal zakon najvišjo kazen zapor 6 mesecev. Pa so reveži sedeli v mariborski jetnišnici tudi po eno leto, ne da bi jim sodili. Druge so zopet čez več mesecev razpošiljali na vse vetrove: k deželnemu sodišču v

Gradec, okrožnemu sodišču v Split, k vojaškemu domobranskemu poveljstvu, v koncentracijsko taborišče Waidhofen na Tayi, ali pa so bili pod nadzorstvom vrnjeni domov kot »politični aretiranci«. Tudi iz znane trdnjave Arada v takratni Madžarski so jih pošiljali v Maribor in iz raznih vojaških poveljstev, zlasti tudi iz Celovca.

Med aretiranci so bili znani javni in kulturni delavci, ki so tudi pozneje v Jugoslaviji zavzemali važna mesta: pisatelj Niko Bartulović, ki je sedel tukaj od 20. 8. 1914 do 6. 7. 1915, ko so ga prepeljali v Gradec, dr. Anđelinović Gregor, Anđrić Ivo (tukaj od 20. 8. 1914 do 3. 3. 1915, na to oddan v politično nadzorstvo), dr. Melko Čingrija, dr. Mate Drinković, dr. Ivan Karaman, dr. Vekoslav Škarica, dr. Josip Smodlaka, dr. Ivo Tartaglia, Don Ivo Grisogono, dr. Tresić-Pavičević Anton (od 6. 11. 1914 do 6. 7. 1915 in nato oddan v Gradec) in Tartaglia Oskar in drugi. Za temi so pripeljali nove žrtve, vseh političnih internirancev je bilo iz Dalmacije v letih 1914 in 1915 tukaj 108.

Priseljeni sodniki so imeli svoje posebno zadoščenje pri opazovanju te jugoslovanske inteligence in se veselili, kako bodo jetniki kmalu prišli v roke avstrijskemu rablju.

(Dalje prihodnjic.)

Iz naših krajev

ZAGORJE OB SAVI

Volilni sestanek se bo vršil v nedeljo, dne 27. t. m. ob 9. uri dopoldne v kinodvorani v Zagorju, popoldne ob 4. uri pa v gostilni g. Zalec na Izlakah. Poročevalec kandidat sodr. Jurij Arh.

Vprašanje preskrbe brezposelnih postaja vedno bolj pereče. Ne zadostuje, da se brezposelnemu, ki pride na občino zaradi dela ali po podporo, napiše listek, s katerim se ga pošlje upravi rudnika, da naj ga sprejme v delo. To pot je napravil vsak brezposelni že najmanj desetkrat. V tem pogledu bo morala občinska uprava kako drugače urediti preskrbo brezposelnih.

ŠOŠTANJ

Kam s stanovalci? Občina prodaja hišo, v kateri je sedem strank, ki se bodo morale vse izseliti, ne da bi vedele kam. Že zadnjič smo rekli na tem mestu, da bi občina morala stanovanjske hiše zidati, ne pa prodajati, ako jih ima. Pri nas vlada pomanjkanje zdravil in cenenih stanovanj, zato ljudje ne razumejo, da občina ne obdrži vsaj tistih hiš, ki jih že poseduje, da bi na ta način vsaj nekoliko regulirala cene stanovanjem in preprečila čezmerno izkoriščanje stanovanjskih najemnikov.

Zelo so hudi nekateri delavci v tovarni radi članka o tovarniški neslogi, za katero se jim odteguje članarino, ne da bi jih sploh kdo vprašal. Svoje korajže pa ti ljudje ne kažejo proti tistim, ki jim diktirajo prispevke, ampak proti tistim, ki te razmere razkrivajo v javnosti. Sram jih je, da javnost to izve, pa bi radi pokrili take neveselne zadeve, da se jim ljudje ne bi smejali. Svojo jezo si tolažijo z alkoholom in potem pri čaši vina v gostilni zabavljajo čez svoje bivše tovariše, ki so bili vrženi iz tovarne, in katere tudi dolže, da dopisujejo v »Delavsko Politiko«. Poznamo te zabavljake, ki so bili svoj čas nož na dve plati. Na shodih in v razgovorih z delavci so bili radikalni, kot noben pameten človek. Za hrbotom pa so se znali dobrikrat gospodom, nosili so pošte in igrali ovađuhe. Zato so ostali v tovarni, dočim so pošteni in odkriti značaji zleteli na cesto. Pride čas, ko se bodo tudi ti računali kvitirali, takrat pa si le poglejte, kako vam bo.

Same tatvine imamo v Šoštanju zadnje čase. Pri odvjetniku dr. Majerju je neznan tat izmaknil iz zaprte blagajne cel kup zlatinat in dragih kamnov, baje v vrednosti preko 30.000 dinarjev. Kdo je bil tat, se še ne ve. Pač pa je policija v Ljubljani prijela nekoga, ki je nosil v samovoznici zatakajeno iglo z orlovsko glavo, ki je tudi izginila iz dr. Majerjeve blagajne. Odkod jo je dobil dotični, se še ne ve. Iz železniškega skladišča so pa neznan tatovi izmaknili okoli 150 kg usnja in navrtali sod, v katerem je bilo precej pijače, s katero so se pri tatvini krepčali in si vlivali korajžo. Usnje so našli v neki uti skrito. Pijača je šla po grlu in je za tatovi ostala edina sled — napol prazen sod.

JESENICE

KID je v zadnjem času odpustila celo vrsto svojih delavcev. Bili so odpuščeni taki, ki so zadnji čas prišli, bila pa je odpuščena tudi vrsta takih, ki so že dolga leta pri podjetju in so pri tem delu postali izčrpani. Pa tudi mnogo je bilo upokojenih. Delavski zaupniki so storiili vse, kar je bilo mogoče in so dobili zagotovila, da se bodo storjene krivice popravile čim bo mogoče. Mi želimo, da bi to bilo čim prej, zlasti, ker se zima ne ozira na brezposelne, nego bo take brezposelne žrtve dela še posebej udarila. Zanimivo pa je, da se je ob tej priliki za hrbotom delavskih zaupnikov naenkrat oglašila ona ZZZ, ki ne zna drugače niti ust odpreti. Začela je časopisni boj, v katerem ne izbirajo načinov ne sredstev proti KID in govorim osebam na vodstvu, češ, da je bila ZZZ najbolj prizadeta in da se ji je napravila velika krivica. Mi ta boj zasledujemo z zanimanjem in ne želimo nič drugega kakor da ZZZ doseže, da dobi KID mnogo, mnogo dela, ki je bilo sporazumno s prijatelji ZZZ oddano drugam, pa bo vodstvu KID izpodbit razlog, zakaj so delavce odpustili. Sprejeti bodo potem člani ZZZ in člani vseh ostalih organizacij nazaj, pa bodo vse krivice na mah popravljene. Če pa se bo ZZZ izživljala samo v časopisnih bombah in v intervencijah raznih pastirjev za hrbotom delavskih zaupnikov, bomo pa smatrali to samo za boj Sancho Panze z mlino na veter in za navadno demagogijo.

Gospoda, z dejanji dokazite, da vam je delavec res pri srcu! Od besed ni bil še nihče sit.

POBREŽJE PRI MARIBORU

Po kratki boleznij je umrla naša s. Likovč Slavka, članica pobrežke »Vzajemnosti«. Soderžica Slavka je bila ena od redkih zavednih proletark, ki se ni ustrašila borbe za boljše življenje vseh zatiranih in izkoriščanih, za kar je tudi mnogo žrtvovala. Bila je žrtev zadnje velike tekstilne stavke, zaradi katere je bila dve leti brezposelna. V zadnjem času je delala v tekstilni tovarni »Zelenka«. Zapuščica moža in sedem let staro hčerko. Pogreb se bo vršil v četrtek, dne 24. t. m. ob 15. uri na pobrežkem pokopališču. Pozivamo vse sodruge in sodružice, da se pogreba udeležijo!

TISKOVNI SKLAD

Trbovlje: s. Kočar nabral na nabiralni poli št. 31; din 92,50; Jesenice: s. Kristan Cvetko št. 59.—; Mežica: Na zborovanju, dne 20. t. m. nabrano din 26,50; Hrastnik: Beutl Franc din 33.—; Senovo: Kosi Ivan din 50.—. Vsem darovalcem iskrena hvala. Posnemajte!

Volilni shodi

Maribor levi breg:

Maribor: V sredo, dne 23. novembra s pričetkom ob 19. uri v Gambrinovi dvorani.

Maribor: V četrtek, dne 24. novembra t. l. s pričetkom ob pol 19. uri v gostilni »Balkan« v Linhartovi ulici.

Maribor: V soboto, dne 26. novembra t. l. s pričetkom ob 19. uri v dvorani gostilne »Zlati konj« v Vetrinjski ulici.

Košaki: V nedeljo, dne 27. novembra s pričetkom ob 10. uri dopoldne v gostilni Welle.

Poročali bodo: kandidat za Maribor levi breg s. dr. Reisman, namestnik s. Bahun Andrej, ss. Petejan, Eržen, Vidovič, Ulbl in Jelen.

Maribor desni breg:

Slov. Bistrica: V nedeljo, dne 27. novembra s pričetkom ob 9. uri dopoldne v hotelu Beograd.

Zg. Radvanje: V ponedeljek dne 28. novembra s pričetkom ob pol 19. uri v gostilni Žunko.

Nova vas: V torek, dne 29. novembra s pričetkom ob pol 19. uri v gostilni Lešnik.

Pekre: V sredo, dne 30. novembra s pričetkom ob pol 19. uri v gostilni Tomše.

Tezno: v petek, dne 2. decembra s pričetkom ob 19. uri v gostilni Felic.

Govorili bodo kandidat za Maribor desni breg s. Petejan, namestnik s. Magdič, Grčar in drugi govorniki.

Okraj Dravograd:

Vuhred: V soboto, dne 26. novembra ob 8. uri zvečer v gostilni Cizej (»Pri mostu«).

Muta: V nedeljo, dne 27. novembra a) ob 9. uri v gostilni Dobnik na Sp. Muti;

b) ob 11. uri v gostilni Deutschmann.

Vuzenica: V nedeljo, dne 27. novembra pop. ob 3. uri v gostilni Jezerššek.

Na shodih poročajo kandidata za dravograjski srez s. Eržen Viktor.

Okraj Laško:

Laško: V soboto, dne 26. novembra s pričetkom ob 18. uri v gostilni Gačnik.

Sv. Lenard nad Laškom: V nedeljo, dne 27. novembra s pričetkom ob 11. uri dopoldne v gostilni Gračner.

Breane: V nedeljo, dne 27. t. m. ob 3. uri popoldne v gostilni Kozole.

Sv. Jedert: V nedeljo, dne 27. novembra ob 11. uri dop. v gostilni Stakovnik.

Širje nad Zidanim mostom: v nedeljo, dne 27. novembra ob 8. uri zjutraj v gostilni Medved.

Krnice: v nedeljo, dne 27. novembra ob 3. uri popoldne v gostilni Kerže.

Na shodih poročajo kandidata ss. Petejan in Murn Filip, nam. kandidata, Malovrh Karel, Beutl, Köhler, Kladnik in Mlakar.

MARIBOR

Tekstilno delavstvo pred novo brezposelnostjo

Kakor smo izvedeli, bodo nekatere tekstilne tovarne primorane poslati velik del svojega delavstva na dopust, ker ne dobijo deviz za nabavo surovin.

Ta strašni udarec, ki čaka tekstilno delavstvo sedaj pred zimo, bi po našem mnenju mogli odvrniti.

Upamo, da bo oblast pravočasno ukrenila vse potrebno, da ne bo prišlo do zastoj v tekstilni industriji.

Volilno zborovanje. V torek, dne 22. t. m. se je vršilo v gostilni »Pri belem zajcu« v Mariboru obiskano volilno zborovanje, kateremu je predsedoval s. Bahun kot namestnik našega kandidata za levi breg s. dr. Reimana, poročali pa so s. Eržen, s. dr. Reisman in s. Jelen.

Kako bo 1. decembra v Mariboru. Ker je nameravana proslava 20-letnice obstoja države ob priliki mariborskega tedna iz neznanih razlogov odpadla, se je odločila mestna občina, da organizira neke vrste nadomestno proslavo 1. decembra. Na predvečer bo bakljada, ki pa se je bo udeležila le vojska. Do tega sklepa so prišli na občini predvsem zaradi izjave ravnateljstva tukajšnjih srednjih šol, ki so odsvetovala prirejanje bakljade z udeležbo šolske mladine. — Pač pa bo na dan 1. decembra dopoldne zborovanje na Glavnem trgu, na katerem bo spregovorilo par odličnikov, nakar bo proslava zaključena.

Mariborsko delavstvo pripravlja proslavo 20-letnice obstoja Jugoslavije in sicer se bo vršila prireditev v večjem obsegu v »Unionski dvorani« dne 3. decembra zvečer.

Notranji minister g. dr. Korošec se je mudil minulo soboto v Mariboru, kjer se je v sestančju sestel s tukajšnjimi predstavniki JRZ, v nedeljo pa se je udeležil volilnih shodov svoje stranke v Ptuj, Ormožu.

»Neprijetni prazniki«. »Slovenec« z dne 9. t. m. poroča, iz Maribora, pod gorenjim naslovom to-le: »V delavnicah drž. železnic v Mariboru so se zopet pričeli »prazniki«, ki si jih delavstvo nič ne želi. Tak praznik je bil ponedeljek med zadnjo nedeljo in Vsemi svetniki. Baje bo takšnih »praznikov« še več do konca tega proračunskega leta ter namerava z njimi delavnica izravnati proračunski primanjkljaj. Za delavstvo pa je to pravzaprav usodno. Že itak je slab zaslužek, potem pa še takšni prazniki in plača ob koncu kar skopni. Ali ne bi bilo mogoče teh »praznikov« vendarle izpremeniti v delavnike?«

Pravilnik za železničarske delavce še ne bo. Tako poroča »Slovenec« in zanika, da bi bil tak pravilnik že izdelan, kakor se baje trdi s strani neodgovornih oseb v delavnicah drž. železnice. Prav, da je »Slovenec« to povedal, ker res ne gre, da se ljudje vdaajo varljivim upom. — Potem takem je še vedno čas, da se ob priliki skliče anketa železniških delavcev, ki naj morebitni osnutek pregleda, predno bo uveljavljen.

Vijudno naznanjava, da sva odprla novo trgovino

z manufakturnim blagom in konfekcijo v Mariboru, Aleksandrova c. 30, poleg trgovine z železnino Pinter & Lenard

Cene nizke in solidne; Postrežba točna / Velika izbira. Potrudila se bova, da ceneje odjemalce v vsakem pogledu zadovoljijo. Priporočava se za cenjeni obisk

Ferenčak & Šetinc

Kandidatna lista za okraj Ljubljana-okolica

je bila v soboto, dne 19. novembra 1938 potrjena ter kandidirajo v tem okraju na listi dr. VI. Mačka sledeči:

1. Jurij Stanko, referent Delavske zbornice, Ljubljana.
2. Milan Mravlje, geometer, Ljubljana. Namestnika:
 1. Franc Kržič, zidar, Borovnica.
 2. Pavel Pavčič, tesarski mojster in posestnik, Ljubljana.

V popravljenih volilnih imenikih za volitve v narodno skupščino je vpisanih 23.695 volilcev.

CELJE

»Vzajemnost« je vprizorila v soboto in nedeljo čarobno igro »Lumpacij-vagabunde«, ki je izpadla v največje zadovoljstvo občinstva. Smeha že dolgo ni bilo toliko v mestnem gledališču kakor ta dva dneva.

Pevci »Vzajemnosti«, v petek vsi in točno k pevski vaji. Nameravamo prirediti koncert, ki se bo vršil v nedeljo, dne 4. decembra t. l. Skrbimo, da bo naš prvi nastop lep.

Opozorjamo vse trgovce in obrtnike, da g. Lancič ni naš akviziter in ni upravičen sprejemati naročil ali denarja za nobeno našo organizacijo.

Zaupniki pri volilni agitaciji mislite na »Delavsko Politiko«. Sedaj je najbolj ugoden čas, da jo razširite pri vseh delavskih družinah. Naš tisk je edina vez, ki nas veže in daje smernice za naše ravnanje in udejstvovanje. Edino »Delavska Politika« je tista, ki nam zvesto pomaga pri vseh gibanjih, kjer se delavstvo bori za zboljšanje položaja. Tisk je naše najboljšo orožje. Mobilizirajmo vse naše sile, da bo močen in dobro razširjen. Zaupniki, na delo za naš tisk. Vsa navodila dobitte v upravi »Delavske Politike«, Delavska zbornica vsak dan od 9. do 11. in od 17. do 19. ure.

LIBOJE PRI PETROVČAH

Zaključeno mezdno gibanje. V soboto, dne 19. t. m. se je vršila v pisarni Keramične v Libojah mezdna razprava za rudarje premogovnika. Uspeh te mezdne razprave je sicer minimalen, a vendar led je prebit. To je edino podjetje v dravski banovini, ki ne mara ne kolektivne pogodbe in menda tudi ne organizacije rudarjev. Doseglo se je 1 din poviška na temeljne mezde, znižala se je cena deputatnemu premogu na din 12 za 100 kg. S 1. januarjem 1939. se pa uvede akordni sistem. Zaupniki delavstva so pri tej razpravi imeli priložnost spoznati, kako nujno je potrebna na tem rudniku močna organizacija rudarjev.

ŽERJAV

Z dinamitno patrono si je razstrelil glavo delavec Ivan Brižnik, oče šestih otrok. Pred meseci mu je umrla žena. Od tega časa se nesrečnik ni več znašel. Baje se je spozabil nad lastno 15-letno hčerko. Ko pa je stvar prišla na dan, je sklenil, da si bo končal življenje. Odšel je na teniško igrišče. V ondolni lopi je najprvo zaužil nek strup, nato pa si je vtaknil v usta dinamitno patrono in zažgal zažgalno vrvice. Eksplozija dinamitne patronne je Brižniku raznesla glavo in je bil seveda na mestu mrtev. Neposredna priča dogodka je bil njegov mali sin, katerega je takorekoč povabil, da naj si pride pogledat strašen konec svojega očeta. Za njim je ostalo šest otrok.

PREVALJE

Poročil se je Dihpol Ivan z gđc. Stornik Zofko. Mladim poročencem želimo obilo sreče v zakonu. — Sodelavci.

Radi pomanjkanja vode je prenehala obratovati papirnica. Novo zgrajena papirnica je po kratkem obratovanju zopet prenehala obratovati radi pomanjkanja vode. Delavci smo v strahu, če ne bo nič dežja, da bomo praznovali vso zimo, kar bi bilo zopet hud udarec za nas papirničarje, ki se še od požara sem nismo docela opomogli.

STUDENCI PRI MARIBORU

Pred nekaj dnevi je bila seja obč. odbora ob polnoštevili udeležbi odbornikov. Predsednik je poročal, da je gradbena delavnost zelo aktivna. Tudi zadeva prostora pri cerkvi se ugodno razvija. Poročila v listih so javljala, da je posojilo pri mariborski Posojilnici najeto za ta prostor, kar pa ni točno. To posojilo je izključno za ureditev sirotišnice, za povečavo pokopališča in za nakup obč. gramoznice. Posojilo za ureditev cerkvenega prostora je občina prejela brezobrestno v znesku 120.000 din iz zapuščine Jožefovi cerkvi. Poročilo blagajnika se je nanašalo na tekoči proračun in so pri davkih še vedno veliki zastanki, ki jih ima občina dobiti od davčne uprave. Odbor je tudi protestiral proti govoricam, da bi občina bila kriva visokih davkov, ki so se v celoti baje dvignili kar za 50%.

Studenci pošiljajo namreč 140 otrok v meščanske šole v Maribor, za katere mora občina prispevati nad 60.000 dinarjev. To je za davčno šibko občino zelo mnogo, posebno ker je mnogo otrok tukaj samo na stanovanju, pristojni so pa v druge, bogate občine. Zaradi teh se je stopnja doklad zvišala od 50 na 60%. — Občina bo tudi letos izvedla pomožno akcijo, iz katere se bodo črpala sredstva za regulacijo cest in ulic, zlasti pa za nov tržni prostor. Ob 21. uri je g. župan zaključil triurno sejo, pri kateri so bili vsi sklepi soglasni.

Ljudska univerza. V četrtek, dne 24. novembra 1938 ob 19. uri predava v dvorani deške šole g. dr. Vito Kraigher o »Današnji Franciji«. Tedenske slike! Vstopnine ni!

V čem je blagostanje danskega kmeta?

Danska je kmečka država. Prebivalstva ima nekaj nad tri milijone. Njeno gospodarstvo je vzorno. Prebivalstvo pa živi v blagostanju, da ga zanj zavida vsaj polovica Evrope. Na Danskem vladajo socialni demokratje, ki so na ta način pravi predstavniki kmečkega naroda.

Kako si moremo razložiti blagostanje, ki vlada na Danskem?

Letošnje leto so na Danskem praznovali 150-letnico odprave tlačanstva. Z odpravo tlačanstva pričanja na Danskem socialni in kulturni napredek danskega kmeta. V 18. in 19. stoletju je bila razdeljena vsa zemlja kmetom. Nastale so srednje velike kmetije, ki so se ohranile do današnjega dne. L. 1934. je bilo le 2 odstotka kmetij, ki so imele več kot 150 acrov površine. Devdeset odstotkov vseh posestev so obdelovali lastniki sami. Eno tretjino prebivalstva živi od poljedelstva, ki je velika izvozna industrija te dežele.

Zemljepisni položaj Danske, ki leži med dvema velikima državama, Anglijo in Nemčijo, je narekoval Dancem, da so se posvetili trgovanju s poljedelskimi proizvodi. V mlekarstvu so pričeli izdelovati predvsem sir in surovo maslo ter gojiti kokoši, zaradi izvoza jajc. To blago se lahko dobro in hitro proda. Dočim je treba za pridelovanje žita velikih površin zemlje, je živinoreja mogoča na razmeroma majhnem zemljišču. Tako si more tudi mali kmet zagotoviti razmeroma velike dohodke. Razen tega pa se mu denar, ki ga vloži v svoje gospodarstvo hitro in dobro obrestuje.

Vloga združništva.

Razvoj danskega kmečkega gospodarstva je rezultat in podlaga združnega gibanja. Zadruga zbirajo proizvode kmečkega gospodarstva, jih sortirajo, predelujejo in prodajajo. Za-

družna sirarna in mlekarina, ki je last kmetov, ki ji dobavljajo svoje pridelke, je gospodarsko središče kmetov vse okolice, ki so taki zadrugi priključeni. Vse te zadruge so povezane v državni zvezi, ki obravnava vsa vprašanja tikačoča se poljedelstva. S pomočjo kreditnih zadrug so dobili kmetje za nakup in ureditev svojih posestev potrebni kapital. Zadruga pa so dobile denar pod tako ugodnimi pogoji, kakor jih je dovoljevala danska vlada samo še za svoja državna posojila. Vsled tega so kreditne zadruga lahko pritegnile tudi inozemski kapital.

Predvojno združništvo so pričeli okrog leta 1920 še bolj izpopolnjevati, kolikor bolj sta naraščala proizvodnja in izvoz. Vrednost združništva se je izkazala zlasti v dobi krize, ko so vsled opadanja cen kmečkim proizvodom nastale težave, pod katerimi so trpeli kmečki producenti po vsem svetu in je bilo tudi dansko kmetstvo gospodarstvo zaradi izgube tržišč silno prizadeto.

Posledice krize.

V l. 1932. do 1936. je bil uvoz sira na Angleško zmanjšan za okroglo dve tretjini. Vsled nemške in angleške carinske politike v l. 1931. do 1935. je pričel opadati izvoz surovega masla in se položaj ni popravil niti do danes. V l. 1933. do 1934. je nastal zastoj v izvozu jajc. Dasi je izvoz v l. 1936. in 1937. zopet porastel, so cene jajc ostale vseeno precej nizke. Kosmati izkupiček danskega kmeta v l. 1932-33 je dosegel komaj dve tretjini celotne vsote izvoza v l. 1928-29 in tudi v l. 1936-37 se je ta dohodek zvišal komaj na tri četrtine izvozne vrednosti iz l. 1928-29.

Naslednja tabela prikazuje razvoj danskega kmetijstva po vojni in vpliv krize na izvoz poljedelskih pridelkov.

Kaj pravi statistika?

Število v poljedelstvu zaposlenih oseb in takih, ki so odvisne od poljedelstva (v tisočih)	1909	1925	1929	1932	1937
število živine (v milijonih)	2.2	2.8	3.6	3.2	3.1
število prašičev (v milijonih)	1.5	2.5	3.6	4.9	3.1
izvoz sira (1000 t)	97	192	249	390	182
izvoz surovega masla (1000 t)	88	123	159	188	155
izvoz v Anglijo (v odstotkih)	—	68	68	82	76
izvoz jajc (v milijonih komadov)	540	800	780	1100	1620
izvoz v Anglijo (v odstotkih)	—	81	78	69	75
vrednost sira, surovega masla in jajc (v milijonih danskih kron)	326	1221	1075	760	848
vrednost celotnega izvoza blaga (v milijonih kron)	440	1789	1616	1086	1541

Avstrijske novice

Kadar se diktatura poslovi, vedno smrdi. — V Avstriji sedaj razkrivajo korupcijo Dollfuss-Schuschniggove diktature. Urad zveznega kancelerja je razpogalal s tajnimi fondy, ki jih gospoda, kadar je na krmilu, lahko uporablja po mili volji, ne da bi ji bilo treba polagati račune. Upravitelj teh fondov, neki Schier, je pazil na to, da denar iz teh fondov ni šel samo v prid gospodarju in njegovim ljubljencem, raznim organizacijam in drugim patriotičnim ustanovam, ampak da je tudi zanj in za njegove osebne potrebe kaj ostalo. Desettisoče šilingov je šlo za tiskovno propagando v žep g. Schiera in njegovih prijateljev. Svoji oboževalki je razdal okoli 100.000 šilingov. Razen tega je priredjal stalne pojedine za veliko omizje, kateremu je predsedoval in večer za večerom plačeval zapitek iz tajnih fondov. Celo Oton Habsburški ni bil pozabljen. Razen ogromnih posestev, ki jih je Habsburgovcem vrnila stanovska diktatura, je romalo iz tajnih fondov mesečno po 20.000 šilingov za bodočega cesarja in njegove osebne potrebe. — Tako so gospodarili z ljudskim denarjem, ljudstvu pa so priporočali štednjo in mu nalagali vedno nova bremena.

V Celovcu z veliko naglico grade vojašnice.

2500 Din potrebujete, da zaslužite 1000 Din mesečno doma. — Postranski zašlužek. Dopis! **Anos, Maribor, Orožnova 6.**

KULTURA

Hrvatska naklada v Zagrebu je izdala novo knjigo Augusta Cesarca »Israelov izlazak in druge legende«. Knjiga obsega 154 strani in stane broširana 10 din, vezana v umetno usnje pa 22 din.

Stoletnico smrti Augusta Šenoa, največjega hrvatskega romanopisca, so te dni v Zagrebu na svečan način proslavljali z raznimi kulturnimi prireditvami. Med Slovenci je Šenoa znan po prevodih njegovih romanov »Zadnja kmečka vojaska« in »Zlatarjevo zlato«.

Letošnja Noblova nagrada za književnost je bila priznana ameriški pisateljici Pearl Buck, ki jemlje snov za svoje romane iz kitajskega življenja. Rojena je bila l. 1882. in ko je bila 3 mesece stara, je njen oče s svojo ženo in malo Pearl odšel na Kitajsko kot anglikanski misionar. Vsa svoja mlada leta je preživela v Kini, ki jo je temeljito spoznala. Sedaj živi v okolici New Yorka. Njena najboljša romana »Dobra zemlja«, (ki je izšel pri »Modri ptici« tudi v slovenščini in »Mati«, sta ji pridobila svetovni sloves.

Dipl. optik

E. PETELN

Maribor, Grajski trg 7

Dobavitelj Bolniškega fonda jugoslovanskih držav, železnic. Strokovnjaška postrežba, najboljše kvaliteta.

Iz Češkoslovaške

Nova žrtve Čehov.

Pri končni razmejitvi so Čehi izgubili napram Nemčiji še tudi znani okraj »Chodsko«, kjer prebiva izrazito čisto naseljeno češko prebivalstvo in so »Chodi« znani poleg svojih značilnih narodnih krojev, zlasti tudi po svoji odpornosti ter so igrali odločilno vlogo v čeških-kmetijskih uporniških bojih.

Ohlajenje med Slovaki in Poljaki.

Vsa povojna leta so Slovaki kometirali s svojimi prijateljskimi stiki s Poljaki in je še po zadnjih prevratnih dneh potoval predsednik slovaškega narodnega odbora poslanec dr. Sidor v Varšavo, da bi se tam pogajal s Poljaki v boju proti Čehom. Poljaki so se v svojem slepem sovraštvu napram Čehom ravnotako prilizovali Slovakom kakor Madžari in jim hlinili svoje prijateljstvo. Pri razmejitvi pa je volk v ovčji koži pokazal svojo pravo barvo in Slovaki so utrpeli ogromne izgube napram večrajšnjim prijateljem Madžarom kot tudi Poljakom. Še te dni so si Poljaki vzeli popolnoma slovaški kraj Djedino, kar je pri Slovakih končno odprlo oči. Vsi slovaški listi so sedaj ogorčeni nad Poljaki in pravijo, da je tega medsebojnega prijateljstva enkrat za vselej konec. V Varšavi pa se baia poljski časopisi čudijo temu nenadnemu preokretu med Slovaki.

Še 112 občin bo morala odstopiti Češkoslovaška Nemčiji pri končni razmejitvi. Nemčija pa bo vrnila ČSR le 35 občin, ki jih je zasedla.

O preganjanju Slovakov poroča dnevno slovaška vlada po bratislavski radio-oddajni postaji iz krajev, ki so jih zasedli Madžari. Slovaška vlada pravi, da Madžari neusmiljeno zatirajo v zasedenem ozemlju vse, kar je slovaškega, razbijajo slovaške trgovine, preganjajo slovaške koloniste in umori, nasilnosti, surovosti napram moškim, ženskam in otrokom so na dnevnem redu. Slovaška vlada poziva Hortyja, ki je poprej obljubljal v Košicah zaščito in enakopravnost, naj si pride sedaj pogledati to razdejanie in nove grobove slovaških mučnikov. Dnevnik »Slovak« piše, da je za Slovake to postopanje Madžarov zopet nov nauk za bodočnost, da živi v Madžarski dalje duh netolerantnosti, ki ni nikdar spoštoval drugih narodnosti. Vse to je nova nepremagljiva zapreka medsebojnega sporazumnega delovanja.

Počestovanje Prage. Mestni magistrat v Pragi je izdal odlek, da morajo najpozneje do 30. novembra izginiti vsi nečeški napisi, ker bo sicer to izvršila mestna občina eksekutivnim potom na stroške lastnikov.

Delavski pravni svetovalec

Dedovanje po ženi oziroma materi (Dol pri Hrastniku)

Vprašanje: Moja pokojna sestra je imela manjše posestvo. Sodišče je možu pripoznalo ¼ premoženja, ostalo pa petim otrokom. Mož je za časa sestrinega življenja vedno zatrieval, da nima nič opraviti pri sestrinem posestvu; kupil si je tudi svoje posestvo, pri katerem je bil sam vknjižen kot lastnik. Kako je mogoče, da sedaj dobi mož po pokojni sestri? Posestvo je vredno 30.000 din in so se otroci, razen enega, ki je še nedoleten, sporazumeli, da eden od njih prevzame posestvo za polovično ceno. Ali sodišče in oče lahko ovržeta ta dogovor?

Odgovor: Ker Vaša sestra očitno ni zapustila testamenta, je njen mož po zakonu upravičen dedovati do ¼ njene zapuščine in je izrek sodišča pravilen. Mož bi se pač lahko svoji dedni pravici odpovedal, vendar ga k temu ne morete siliti. Mož in nedoletni otrok kot solastnika podedovanega posestva lahko ugovarjata dogovoru, ki se je sklenil med polnoletnimi otroci, v kolikor se tiče njunih deležev, in bo dedni dogovor glede njihuj vejavnen le, če nanj pristane. Za nedoletnega otroka mora dogovor odobriti tudi sodišče. Če se glede prevzema posestva ne bi mogli sporazumeti, in če se ga ne bi dalo v naravi brez škode razdeliti, se bo pač moralo prodati na dražbi in se bo izkupiček razdelil med dediče po velikosti njihovih deležev.

Posojilo (Trbovlje)

Vprašanje: Svojemu očetu sem posodil večji

500 kinematografov izgubljenih. Z delitvijo češkoslovaške države je bilo izgubljenih nič manje kot 500 kin, od katerih je bilo 150 popolnoma čeških, slovaških ali rusinskih. Časopisi povdarjajo potrebo, da se zgradijo po vzgledu Amerike, Nemčije in Sovjetske Rusije novi kinematografi na deželi, kjer jih najbolj manjka.

Kdo bo predsednik ČSR? Bivši rimski poslanik Chvalkovsky baje noče sprejeti ponujene kandidature za predsednika ČSR.

Fašistične tendence slovaške vlade. Slovaška vlada je razpustila slovaško narodno delavsko stranko, ki je bila naslednica socialno demokratične stranke.

Še vedno za Hlinkove Slovake. Nemški radio z Dunaja še vedno dela slovaško propagando in hujska proti Čehom. Dosledno zagovarja Hlinkovo politiko, dasi je bil Hlinka duhovnik in po mnenju nemškega fašizma duhovniki v politiki nimajo ničesar opraviti. Teža seveda v radiu Slovakom ne povedo, ker bi jih sicer spoznali in se tudi zavedli, kakšen namen ima dunajska propaganda proti Čehom.

Razno

Sprememba učnega časa na šolah. Radi nedrednega železniškega prometa so v teh nemirnih časih pomaknili začetek šol na pol 9. uri dopoldne. Ker pa vlaki zopet redno vozijo, je ministrstvo šolstva odločilo, da bo začel pouk na osnovnih in meščanskih šolah zopet ob 8. uri zjutraj, ker obiskujejo te šole učenci večinoma peš, med tem ko na srednjih šolah ostane začetek pouka ob pol 9. uri dopoldne in sicer iz prometnih razlogov.

Na osemletno ječo obsojeni Karel Rašek, znani komunistični ideolog, je bil pomiloščen in trdijo, da bo prevzel vodstvo oddelka kominterne za Srednjo Evropo.

Norveška kraljica umrla. Na posledicah operacije slepiča je umrla v Londonu norveška kraljica Maud. Pokojna kraljica je bila hčerka umrlega angleškega kralja Edvarda VII.

Zedinjene države ameriške se oborožujejo. V Zedinjenih državah bodo zvišali število aeroplanov lovcev na 9280, vojsko na kopnem pa bodo zvišali od 400.000 na 1 milijon.

Amerikanski senator King je predložil senatu Zedinjenih držav resolucijo, s katero obsoja Nemčijo zaradi preganjanja židov, češ, da krši to ravnanje mednarodno pravo.

Belgija bo izstopila iz odbora za nevmešavanje. Havas poroča, da bo Belgija izstopila iz odbora za nevmešavanje. To je prva država, ki ji je slepomišenja v španskih zadevah dovolj.

znesek za zidavo hiše in sem si v ta namen denar izposodil pri rudniku, kjer delam. Rudniku odplačujem v mesečnih obrokih. Oče mi je poprej obljubil, da bom zato lahko v hiši brezplačno stanoval in da bo hišo po smrti zapustil meni. Sedaj pa noče o tem ničesar več slišati in mi tudi stanovanje zaračunava. Rad bi sedaj, da bi rudnik prevzel dolg in hišo, mene pa rešil obveznosti. Kako naj to dosežem?

Odgovor: Dvomimo, da bi rudnik hotel prevzeti dolg in hišo in Vas izpustiti iz zaveze. Na vsak način pa bi bil potreben v to svrhu tudi pristane Vašega očeta kot lastnika hiše. Če se Vaš oče ne drži sklenjenega dogovora, lahko od njega zahtevate takoj povračilo celega zneska, ki ste mu ga posodili. Kljub obljubi, da bo Vam zapustil hišo, pa oče lahko zapusti hišo tudi komu drugemu in Vas postavi na dolžni delež. Vi bi si hišo zanesljivo zagotovili le tako, da jo oče že sedaj prepíše na Vas, drugače pa naj Vas vsaj vknjiži na sigurnem mestu, če Vam morda ne more denarja vrniti, odnosno Vi na vrnitvi ne vztrajate.

Posojilo

Vprašanje: Že pred leti sem posodil sorodnici večjo vsoto denarja, ki mi je kljub ponovnim opominom noče vrniti. Kaj naj ukrenem?

Odgovor: Sorodnico tožite na vrnitev posojenega denarja.

Ali je mesto Grasslitz še pod ČSR ali pa je prišlo pod Nemčijo? (Trbonje)

Je prišlo pod Nemčijo.

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupite najcenejše pri naših inserentih!

Franc Kormann'ov vasl. Karl Ragg

Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

Priporoča se

ŠPECERIJSKA TRGOVINA

Delavski dom t. l. l. o. l.

Maribor, Frankopanova ulica 1.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška cesta 18 in Turbarjeva ulica, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Filtra izdelava. Bogata izbira modnega blaga.

KOLESA, GRAMOFONE,

šivalne stroje, otroške vozičke popravila dobro in po kulantnih cenah znana trvdka. **JUSTIN GUSTINČIČ,** mehanična delavnica, **MARIBOR,** Tattenbachova ulica 14. Shramba koles čez zimo.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnе v Mariboru. Telefon št. 2324